

عبدالله فرجی، مدیرعامل سازمان اقتصاد اسلامی از
فعالیت های اقتصادی منحصر به فرد یار قدیمی اش می گوید

تلاش برای بانکداری بدون ربا و ترویج قرض الحسنه

ثریا روزبهانی

میانه های دهه ۱۳۴۰ بود که تأسیس صندوق های قرض الحسنه در بازار تهران کلید خورد. عبدالله فرجی، مدیرعامل سازمان اقتصاد اسلامی که بیش از ۲۶ سال همیار و همکار مرحوم میرمحمد صادقی در سازمان اقتصاد اسلامی بوده معتقد است مرحوم علاء میرمحمد صادقی در راه اندازی صندوق های قرض الحسنه و همچنین عرصه کار آفرینی نقش مؤثری داشته است چرا که او یکی از مؤسسان نخستین صندوق قرض الحسنه بازار تهران و بعدها شهر تهران بود. گزارش پیش رو روایت کوتاهی از صحبت های عبدالله فرجی، یار دیرینه مرحوم میرمحمد صادقی از خصایص رفتاری و فعالیت های اقتصادی شاخص ایشان است.

پایه گذار سازمان اقتصاد اسلامی

عبدالله فرجی گفت و گور از سال های نخست آشنایی با مرحوم میرمحمد صادقی آغاز می کند: «تا قبل از اینکه با ایشان همکار شوم، دورادور شناختی از او داشتم، اما از سال ۷۷ که فعالیتشان را در سازمان آغاز کردند، از نزدیک با ایشان آشنا شده و در ارتباط بودم. مرحوم میرمحمد صادقی، محاسن بسیاری داشت. برای گروه گشایی از مشکلات مردم همه جا پیشقدم می شد و فکر و ذکرش کمک به خلق الله بود. حتی سرمایه اولیه برخی از صندوق ها برای ایشان بود و سعی می کرد در حد توان و با ارتباطاتی که داشت، این صندوق ها فعال باشند و بتوانند به خدماتشان ادامه بدهند. او یکی از پایه گذاران سازمان اقتصاد اسلامی و توسعه و ترویج قرض الحسنه در همان سال های نخست تأسیس این نهاد بود و بدون هیچ گونه درآمدزایی یا چشمداشت و قشش را برای توسعه و ترویج صندوق های قرض الحسنه صرف می کرد. فکر و ذکر ایشان توسعه قرض الحسنه بود و می گفتند ما باید آنقدر صندوق های قرض الحسنه را حفظ کنیم که جنازه مان را هم از مقابل قرض الحسنه ببرند.»

تأسیس ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار صندوق

خدمت به عموم مردم به ویژه افشار کم در آمد جامعه از خصوصیات بارز رفتاری مرحوم میرمحمد صادقی است که مدیر سازمان اقتصاد اسلامی درباره آن می گوید: «من اعتقاد داشتم وقتی فردی به کهنولت رسید باید از کار کناره گیری و فضا را برای جوانان باز کند، اما ایشان بر این باور بود که درست است که جوان ها باید در عرصه های مختلف جامعه حضور داشته باشند، ولی قرض الحسنه سن و سال نمی شناسد و تا هر زمان که شخص زنده است، بایستی در کار قرض الحسنه و خدمت به مردم فعالیت کند. خودش هم تا زمان حیات دست از این کار نکشیدند، حتی در بستر بیماری. اغلب جلسات کاری ساعت ۷ صبح برگزار می شد و ایشان نخستین نفری بود که در این جلسات حضور داشت و اقدامات را پیگیری می کرد. با وجود مشغله های فراوان که در حوزه کار آفرینی داشت، اما دقیقاً دنبال این موضوع بود که مثلاً فلان صندوق در فلان روستا، می تواند به مردم خدمات ارائه بدهد. ما مواردی داشتیم که بعضی از افراد نیازمند به ایشان مراجعه کرده و وقتی متوجه می شد فرد توان باز پرداخت ندارد، از طریق به او کمک می کرد که آبرو و شخصیت مراجعه کننده حفظ شود. از همه مهم تر، هیچ وقت از دست کسی عصبانی نمی شد و در عوض سعی می کرد با او برخورد خوب داشته باشد. صندوق های بی شماری در تهران و سایر نقاط کشور با حمایت ایشان فعال است. برای مثال در یک صندوق کوچک در جنوب شهر تعداد مراجعه کننده بسیار و نقدینگی آن اندک و در شمال تهران با بازار تهران، وجه نقدی زیادتر و مراجعات وام کمتر است. سازمان بنا به توصیه خود حاج آقا به این صندوق ها که پولشان کم بود، وام می داد تا بتوانند بیشتر به مردم وام بدهند بدون ریالی اضافه یا حتی کارزد.»

سیاستمداری که سیاست زده نشد

محمد نهاوندیان، رئیس اسبق اتاق بازرگانی ایران: «مرحوم میرمحمد صادقی تمام توانش را برای صنعتی کردن کشور و توسعه اقتصادی و اشاعه فرهنگ صنعتی گذاشت.» به اعتقاد محمد نهاوندیان، میرمحمد صادقی انسانی پویا و وارسته بود که پیوسته یاد می گرفت و به دیگران می آموخت. او همیشه در راه تعالی و خدمت به صنعت کشور و اقتصاد ملی گام بر می داشت و هر روز در زندگی مؤثرتر و مفیدتر از دیروز بود. محمد نهاوندیان، رئیس اسبق اتاق ایران با بیان اینکه «میرمحمد صادقی شاهد روشنی شد که هم می توان مومنانه زیست و هم موفق بود.» درباره منش رفتاری ایشان می گوید: «صندوق های قرض الحسنه از پیش از انقلاب در مدارس شکل گرفته بودند و یکی از پایه های بود که متدینان در آن، هم خدمات اجتماعی ارائه می دادند و هم کانون تجمع بود. پس از انقلاب نیز ایشان در سازمان اقتصاد اسلامی به یکی از چهره های بسیار مؤثر و محوری تبدیل شد. همواره وقتی گروهی دور هم جمع می شدند تا کاری کرده و مشکلی را در امور اجتماعی حل کنند، معمولاً یکی از اسامی که برای مشورت مطرح می شد، نام حاج آقا علاءالدین میرمحمد صادقی بود و ایشان نیز

معمولاً استقبال می کردند؛ این توفیق بزرگی است که خداوند به کسی می دهد. هم اخلاقی رفتار کرد و هم از بسیاری از همگان گوی سبقت بود. شاهد روشنی شد بر اینکه می توان در امور سیاسی بود اما سیاست زده نشد. می شود در بطن و متن اقتصاد بود و به دنبال تولید ثروت و سود بود اما هدف فقط نفع طلبی صرف نباشد. می توان خیر عامه را جست و جو کرد و در عین حال با کسانی که در مراحل پیشستاز اقتصادی فعالیتند، هم سخن شد. اصلی ترین نکته در شخصیت آقای میرمحمد صادقی این بود که هر کس با او معاشرت داشت، تحت تأثیر اخلاق ایشان قرار می گرفت. ما فعال اقتصادی زیاد داریم اما فعالی که در هر گوشه کارش اخلاق را ملاک قرار دهد، نه باید با چراغ بگردیم و پیدا کنیم. انسان های اخلاقی هم داریم اما اینکه دست نیازمندان را بگیرند، زیاد نداریم. حاج آقا میرمحمد صادقی در اکثر کارهایی که به ایشان مراجعه می شد، اهل سرمایه گذاری و آینده نگری بود. زیاد اهل کارهای زودگذر و زودبازده نبود. معتقد بود با نگاه زودبازده توسعه حاصل نمی شود و باید با دقت بلندمدت داشت.»

مبارزه باربا

مرحوم میرمحمد صادقی مؤسس بانکداری بدون ربا بود و برای رسیدن به این هدف تلاش های مضاعفی انجام داد. فرجی در باره فعالیت های ایشان برای تأسیس این بانک می گوید: «حاج آقا میرمحمد صادقی در سال ۱۳۵۸ سازمان اقتصاد اسلامی را به عنوان بانک اسلامی به همراه برادرشان و تعدادی دیگر از انقلابیون تأسیس کردند. در آن زمان بانک ها ربوی بودند و به همین دلیل آقایان پیشقدم شدند تا تأسیس بانک اسلامی به مبارزه با ربا برآید. اما به دلیل اینکه دولت موقت بانک ها را ملی اعلام کرد دیگر امکان حضور یک بانک خصوصی وجود نداشت. بعد از ملی شدن بانک ها بر این بانک اسلامی فشار وارد می شود و در همین راستا، آقایان مؤسس بانک اسلامی از جمله شهیدان بهشتی، مطهری و صدوقی در جلسه ای خدمت امام (ره) می رسند و حضرت امام (ره) می فرمایند بانک اسلامی مستثنی است و باید بماند. در آن زمان به آقای قطب زاده دستور می دهند این گفته از تلویزیون پخش شود، اما دولت موقت فشار می آورد که این مسئله قابل پذیرش نیست. مؤسسان این بانک مقاومت می کنند اما در نهایت به این دلیل که دولت تضعیف نشود، شورای انقلاب با مؤسسان صحبت می کند تا نام آن را به سازمان اقتصاد اسلامی تغییر دهند و سرانجام تصمیم بر این شد که نام بانک حذف شود و این سازمان فعالیت های خود را شروع کند. بنابراین عنوان آن به سازمان اقتصاد اسلامی ایران تغییر پیدا کرد و هدفش هم توسعه و ترویج قرض الحسنه و مبارزه با ربا تعیین شد.»

با اسکن این کیوارکد
روایت کامل
عبدالله فرجی را بشنوید

با اسکن این کیوارکد
روایت کامل
محمد نهاوندیان را بشنوید